

Szlaki wodne Dorzecza Dolnej Narwi Przewodnik

Omulew
Orzyc
Narew
Bug

Szlaki wodne

Dorzecza Dolnej Narwi

Przewodnik

Wydawca:

Stowarzyszenie Rozwoju Turystyki i Rekreacji
w Ostrołęce
ul. Bogusławskiego 18
07-410 Ostrołęka
www.kurpiowskipark.pl

Redakcja: Przemysław Hanc

Zdjęcia: Andrzej Bis, Zbigniew Szumera, Przemysław Hanc, Arkadiusz Lewandowski
archiwa: Kurpiowskiej Organizacji Turystycznej, Stowarzyszenia Rozwoju Turystyki i Rekreacji, Stowarzyszenia Na Rzecz Promocji i Rozwoju Zalewu Zegrzyńskiego w Serocku, Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ostrołęce

Projekt i skład: Przemysław Hanc

Mapy: EURO PILOT Sp. z o.o.
ul. Konarskiego 3, 01-355 Warszawa
tel./fax: +48 22 664 37 20, 664 50 91
www.europilot.com.pl

Egzemplarz bezpłatny.

ISBN-13 978-83-60582-13-8

Wszelkie prawa zastrzeżone. Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana bez pisemnej zgody Wydawcy.

Wydawca zachęca do zgłaszania nowych propozycji obiektów noclegowych, restauracji itp., wszelkie sugestie prosimy kierować na adres: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Departament Kultury, Promocji i Turystyki - e-mail: dkpit@mazovia.pl oraz Stowarzyszenie Rozwoju Turystyki i Rekreacji w Ostrołęce - e-mail: biuro@kurpiowskipark.pl

Mazowsze.
serce Polski

OD WYDAWCY

Zapraszamy do wędrówki szlakami wodnymi dorzecza Dolnej Narwi, jednej z największych polskich rzek. Niegdyś handlowa droga wodna ze Wschodu, jeszcze 30 lat temu jedyna żeglarska trasa z Mazur do Warszawy i dalej, Wisłą do Gdańska. Kiedyś rzeka była szeroka i głęboka, pływały po niej statki i barki z towarami. Tak było...

Dzisiaj swobodnie żeglować można jedynie wczesną wiosną i późną jesienią, gdyż latem głębokość rzeki spada miejscami do 40 cm, co praktycznie uniemożliwia żeglugę Narwią i Pisą nawet dla niewielkich łodzi żeglarskich. A przecież jest to nadal raj dla wędkarzy i kajakarzy, a wśród licznych wysp i niedostępnych z łądu brzegów można znaleźć unikalne miejsca do odpoczynku, podglądania przyrody oraz aktywnego wypoczynku nad wodą. Dodatkowym atutem są urozmaicone brzegi, gdzie napotkamy położone na wysokich brzegach duże kompleksy leśne, urozmaiconą rzeźbę terenu oraz na wschodnich brzegach rzeki - tereny nizinne, z licznymi strumieniami, rozlewiskami, łąkami i pastwiskami. Dolna Narew to kraina ekologicznie czysta, bez uciążliwego (poza Ostrołęką) przemysłu, o niewielkim zanieczyszczeniu wód i powietrza, co jest szansą dla rozwoju aktywnej turystyki i wypoczynku nad wodą.

Poznawanie dorzecza Dolnej Narwi proponujemy czterema rzekami - mocno meandrującymi rzekami Omulew i Orzyc, Bugiem i Narwią. Na naszej trasie warte odwiedzenia są jedne z najstarszych mazowieckich miast, malowniczo położone na ich brzegach - Ostrołęka, Różan, Maków Mazowiecki, Chorzele, Wyszków i Serock oraz Pułtusk porównywanym do Wenecji dzięki przecinającym miasto kanałom oraz płynącym po nich i Narwi - gondolach. Warto zajrzeć do mniejszych, nadrzecznych miejscowości - skrywają one bogactwo kulturowe Kurpi Zielonych, Kurpi Białych oraz dziedzictwo mazowieckiej szlachty zaściankowej. Można znaleźć tam tani nocleg, lokalną gastronomię.

Pamiętajmy, że niemal cały odcinek dorzecza Dolnej Narwi to obszar chronionej, malowniczej nadnarwiańskiej przyrody Natura 2000. To wymarzone warunki do bezkrwawych, fotograficznych łowów. Płynąc łodzią lub kajakiem pamiętajmy jednak, że znajdujemy się na żeglownym szlaku wodnym Narwi z Krainy Wielkich Jezior Mazurskich do Krainy Jeziora Żegrzyńskiego i obowiązują nas przepisy żeglugi śródlądowej.

Bogactwo informacji o regionie oraz jego atrakcjach znajdziecie na stronach internetowych kurpiowski-park.pl i naszych partnerów: jeziorozegrzynskie.info i nakurpie.pl

Andrzej Bis

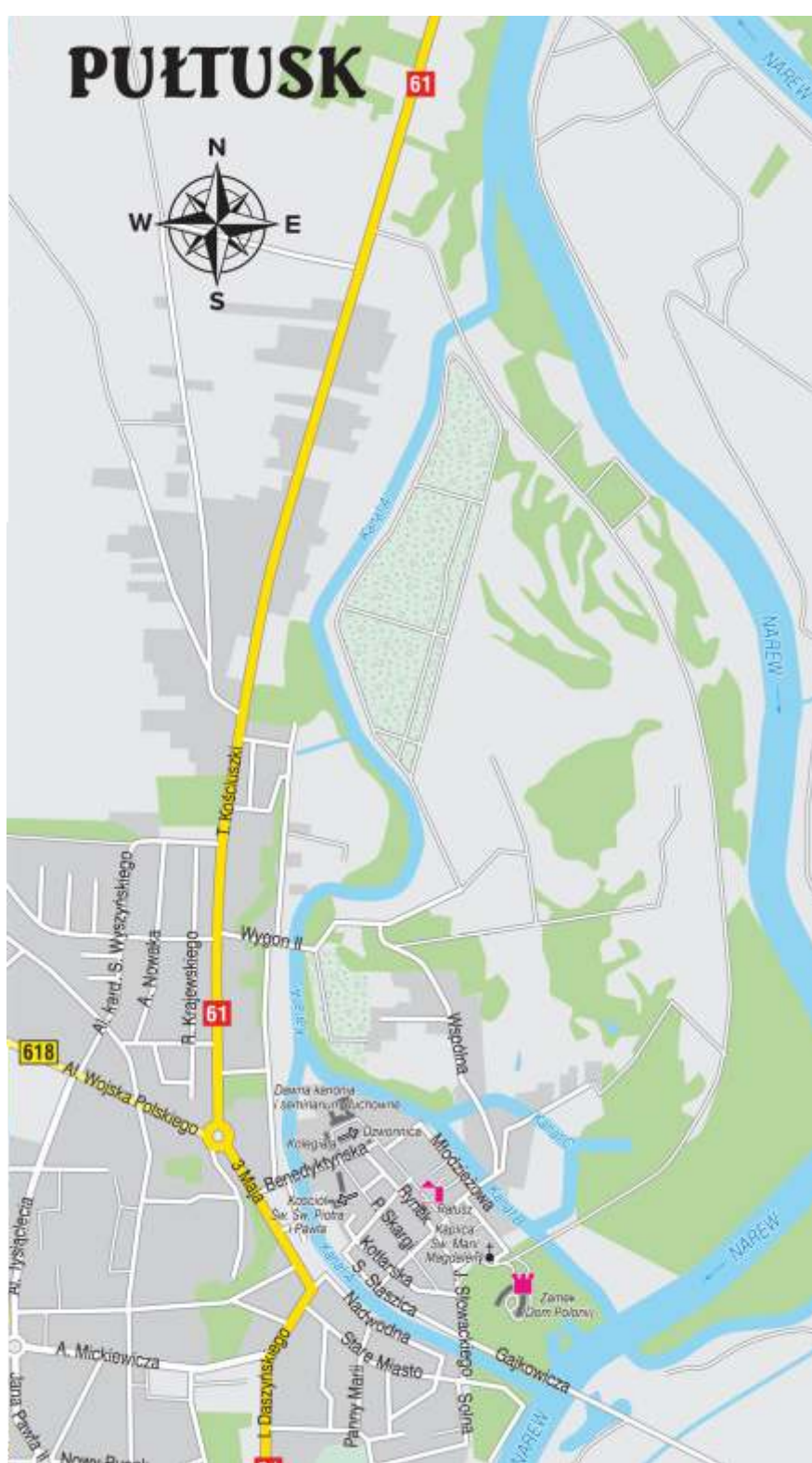
Prezes Stowarzyszenia Rozwoju Turystyki i Rekreacji

**Zeskanuj
i poznaj Północno-wschodnie Mazowsze**

PUŁTUSK

61

Szlaki wodne

Dorzecza Dolnej Narwi

Przewodnik

Omulew

Orzyc

Narew

Bug

DAJ SIĘ PORWAĆ PRZYGODZIE! WIOSŁA W DŁOŃ!

Oddajemy do rąk turystów wodnych ten przewodnik kajakowy, który jest także informatorem o tym, jak w pełni wykorzystać walory turystyczno-rekreacyjne północno-wschodniego Mazowsza, a przede wszystkim dorzecza Dolnej Narwi.

Teren ten, za sprawą wielu inwestycji szczebla wojewódzkiego, powiatowego i gminnego oraz działań podjętych przez organizacje pozarządowe, stał się bardzo atrakcyjny - choć nadal nieznanym szerokiemu gronu turystów i amatorów sportów wodnych. Nie tylko mowa tu o żeglarzach, windsurferach, ale także kajakarzach, uprawiających zarówno wodną turystykę wędrówkową, jak i pobytową. Można się tu wybrać na weekendowe pływanie, albo niedzielne - jak kto woli, ponieważ zaproponowane szlaki są położone blisko, łatwe i dostępne nawet dla początkujących. Mają także szansę zyskać rangę czołowych szlaków turystyki kajakowej, nie tylko na Mazowszu, ale i w Polsce!

W niniejszym przewodniku turysta wodny otrzymuje szczegółowy opis szlaków od granic Mazowsza, aż po ujście rzek, wraz z pełną bazą informacyjną, dotyczącą wypożyczalni sprzętu wodnego oraz noclegów i gastronomii. Przydatne okażą się krótkie opisy miast i miejscowości, ciekawych miejsc, które można odwiedzić.

SYSTEM OZNAKOWANIA SZLAKU WODNEGO

Oznakowanie wodnych szlaków turystycznych zostało wykonane według Instrukcji Znakowania Szlaków Turystycznych PTTK z 2007 roku i spełnia ściśle określone w tejże instrukcji zasady. Każdy z opisanych w przewodniku wodnych szlaków turystyczny, został przebadany pod kątem jego potencjalnej atrakcyjności.

Oznakowanie uwzględnia również dostępność szlaku pod względem jego dostępności, poziom trudności szlaku dla poszczególnych turystów. Oznaczenia szlaków kajakowych dzielą się na cztery rodzaje: ostrzegawcze, nawigacyjne, informacyjne oraz zakazu.

Zastosowany system zapewnia dobre zabezpieczenie potencjalnych niebezpiecznych miejsc na szlakach. Jednak z biegiem lat wzrosło znaczenie informacyjne szlaku. Z tego względu do systemu znakowania szlaków wodnych PTTK wprowadzono dodatkowe oznaczenia informacyjne wychodzące naprzeciw potrzebom potencjalnego turysty.

Na szlakach zostały także ustawione tablice informacyjne, na których - oprócz opisu szlaków - znalazły się przydatne informacje, np. opis ciekawych miejsc w okolicy, gdzie zjeść lub zatrzymać się na nocleg wraz z numerami telefonów.

DEKALOG KAJAKARZA

- » Wsiadaj i wysiadaj z kajaka ustawionego dziobem w górę rzeki.
- » Przybijaj do brzegu zawsze pod prąd.
- » Po wywrotce na głębokiej wodzie holuj kajak do brzegu nie odwracając go.
- » Nigdy nie wypuszczaj wiosła z ręki (zwłaszcza po wywrotce).
- » Rzeczy wożone w kajaku zabezpiecz przed zamoczeniem (włóż w nieprzemakalny worek) i zgubieniem w wodzie (przywiąż do kajaka).
- » Płynąc po rzece stale kontroluj powierzchnię wody przed dziobem kajaka, zwracając bacznie uwagę na wszelkie zmarszczki, fale i wiry. Są to z reguły sygnały o różnych podwodnych przeszkodach, które musisz ominąć.
- » Pilnie obserwuj tendencje zmian pogody.
- » Nigdy nie pij alkoholu w trakcie płynięcia!
- » Zwracaj uwagę na innych i pomagaj im w razie potrzeby.
- » Mierz zamiary według sił, nigdy odwrotnie. Nie szarżuj!

UWAGI PRAKTYCZNE

Pływanie w kamizelce asekuracyjnej zwiększa bezpieczeństwo; w przypadku dzieci i osób nie pewnie czujących się na wodzie kamizelka jest obowiązkowa!

Biwakowanie w terenach leśnych dozwolone jest tylko na wyznaczonych polach namiotowych, a rozpalanie ognisk jedynie w miejscach do tego przeznaczonych. Śmieci nie zostawiamy, ani nie zakopujemy. Obecna infrastruktura turystyczna jest dobrze rozwinięta. Śmieci pakujemy w foliową torbę i po zakończeniu spływu zostawiamy w miejscu do tego

wyznaczonym. Pamiętaj, by posiadać szczelnie zapakowaną apteczkę z podstawowymi środkami opatrunkowymi i przeciwbólowymi, a także kremy przeciw ukąszeniom owadów i zbytnej opaleniznie. Dokumenty, pieniądze, telefony komórkowe, sprzęt elektroniczny zabieramy tylko w sprawdzonych opakowaniach wodoszczelnych. Okulary powinny być chronione przy pomocy gumki. Worki nieprzemakalne (np. na odzież) są absolutnie konieczne. Można je zastąpić tymi z grubej folii, np. na śmieci.

KURPIOWSKA OMULEW

Omulew jest jedną z atrakcyjniejszych rzek Pojezierza Mazurskiego i Równiny Kurpiowskiej. Naturalne warunki, jakie stwarza ta rzeka powodują zainteresowanie szlakiem kajakowym wśród turystów. Odcinek Mąćce-Ostrołęka leży w Dolinie Omulwi tworząc wraz z małymi dopływami swój naturalny charakter z rozległymi łąkami, pastwiskami co stanowi ostoję dla ptaków o randze europejskiej ze względu na gniazdowanie na tym terenie dużej ilości derkaczy, żurawi, bocianów.

Podczas wędrówek otwarte tereny torfowisk, łąk oraz płytkie rozlewiska i muliste miejsca nad rzeką są żerowiskiem dla

ptaków wodno-błotnych. Lasy to w przeważającej części ubogie bory sosnowe rosnące na piaszczystych glebach oddalonych od rzeki. Lasy łąkowe zachowały się tylko w małych fragmentach doliny Omulwi.

Meandrujące po dnie swojej pradoliny koryto rzeczne wytworzyło różnej wielkości zakola, zakręcające w górnym biegu niekiedy nawet o 180 stopni. W wielu miejscach do brzegów przylegają łąki i pastwiska, które tworzą dobre warunki biwakowe. My jednak proponujemy korzystać z wyznaczonych do tego miejsc - ogólnodostępnych lub prywatnych stanic.

KURPIOWSKA OMULEW

Start - 0 km	kładka między Zarębami i Michałowem, zorganizowane miejsce na postój z pomostem i wiatą
7 km	most drogi Surowe – Krukowo, przed nim w nurcie rzędy pali pod lustrem wody
12 km	ujście rz. Trybówki
15,3 km	Długie, prywatna stacja wodna, pole biwakowe z zapleczem sanitarnym - tel. 602458971
17 km	Nowa Wieś
19,8 km	Wierzchowizna, most
22,3 km	rozwidlenie rzeki, płynąć na prawo
24,7 km	Brodowe Łąki, most, za nim z pole biwakowe; we wsi ciekawe drewniane domy oraz kościół, są też sklepy
27,3 km	Kopaczyska; na początku wsi na brzegu fundamenty dawnego młyna, na końcu wsi mostek
34,1 km	Oborczyńska, pole biwakowe z wiatami
41,3 km	Czerwińskie Stare, pole biwakowe
41,7 km	Czerwińskie Stare, most, pod nim nieznaczące bystrze;
44,7 km	Czarotrzew, z p. budynek d. młyna, w rzece pale dawnego spiętrzenia, płynąć lewą stroną

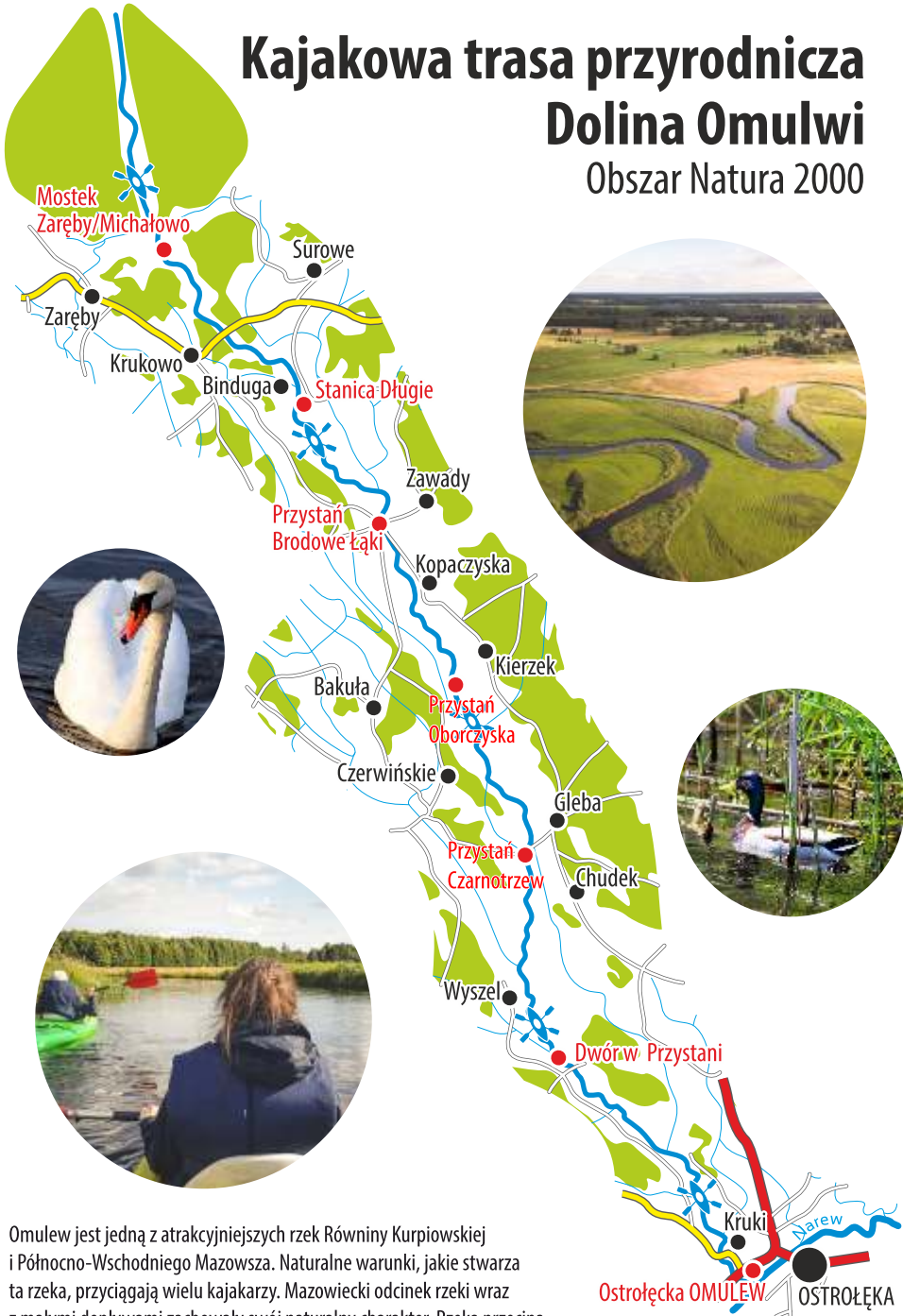
KURPIOWSKA OMULEW

Olkowa Kępa, ujście uregulowanej rzeki Płodownicy	48,7 km
Przystań, miejsce na postój, pole biwakowe przy szkole, można udać się stąd zobaczyć drewniany dwór z 1928 roku; bystrze na pozostałościach spiętrzenia młyńskiego	57,5 km
Przystań, most, za nim z miejsce biwakowe	58 km
Białobrzeg Dalszy, most, tuż przed nim rozwidlenie rzeki; płynąć lewą odnogą a pod mostem środkowym przęsłem przez niewielki próg, po dawnym młynie	60 km
Białobrzeg Bliższy, most	64 km
Kruki, most, przy nim pastwiska i łąki z możliwością postoju	71,6 km
Drażewo, most	73,2 km
Ostrołęka, rozwidlenie rzeki, resztki spiętrzenia młyńskiego, uwaga: pale w korycie, spływać prawą odnogą; za nimi most drogi Ostrołęki do Warszawy	74,6 km
Ostrołęcka Omulew - prywatny teren, jednak właściciele bardzo gościnni, miejsce na postój	75,2 km
ujście Omulwi do Narwi. Spływ można zakończyć w Ostrołęckiej Omulwi lub płynąć Narwią: pod prąd do przystani wodnej (około 1km) lub z nurtem do Kamianki (około 9 km)	75,4 km

Kajakowa trasa przyrodnicza

Dolina Omulwi

Obszar Natura 2000

0 km
Zareby
Michałowo

15,3 km
Stacja
Długa

24,7 km
Przystań
Brodowe Łąki

34,1 km
Przystań
Oborczyńska

44,7 km
Przystań
Czarnotrzew

57,5 km
Dwór
w Przystani

75,4 km
Ostrołęka
Omulew

Omulew jest jedną z atrakcyjniejszych rzek Równiny Kurpiowskiej i Północno-Wschodniego Mazowsza. Naturalne warunki, jakie stwarza ta rzeka, przyciągają wielu kajakarzy. Mazowiecki odcinek rzeki wraz z małymi dopływami zachowały swój naturalny charakter. Rzeka przecina rozległe łąki i pastwiska. Tereny te stanowią ostoją dla ptaków o randze europejskiej ze względu na gniazdowanie m.in. derkaczy, żurawi i bocianów. Dolina Omulwi jest obszarem chronionym NATURA 2000, na którym siedliska ma ponad 100 gatunków ptaków.

KURPIOWSKA OMULEW - warto zobaczyć

Długie

Miejscowość położona na skraju lasu. Rzeka przecina malownicze tereny. Zaczynają się obszerne pastwiska z wypasającymi się stadami krów i koni. Niewiele tu śladów cywilizacji na korzyść sielskich krajobrazów.

W miejscowości, nad brzegiem rzeki kilka ciekawych kapliczek słupowych, m.in. przy moście Nowa Wieś-Długie oraz przy ujściu rzeki Trybówki.

Znajduje się tutaj prywatna stacja wodna z wiatą, miejscem do biwakowania. Stacja posiada pełne zaplecze sanitarne - idealne miejsce na chwilowy lub dłuższy postój. Właściciel organizuje wyjazdy do pobliskiej Czarni, gdzie w miejscowej plebanii znajduje się Polsko-Japońskie Muzeum im. Brata Zenona Żebrowskiego oraz zabytkowy kościół. W miejscowości jest też gospodarstwo agroturystyczne, w którym można zatrzymać się na nocleg lub zamówić posiłek.

Stacja Długie - tel. 602458971

Gospodarstwo Agroturystyczne AgroDOROTA w Czarni - tel. 29 772 70 87, 694 168 846

Brodowe Łąki i Zawady

Te dwie miejscowości położone są na przeciwnych brzegach Omulwi, rozwidlającej się tutaj i tworzącej blisko kilometrowej długości wyspę. Miejsce zagospodarowane. Jest tu pole namiotowe, plaża, a nieopodal na wyspie miejsce, gdzie w lipcu organizowane jest Święto Folkloru Kurpiowskiego.

Brodowe Łąki powstały w XVII w. koło średniowiecznego brodu na Omulwi. Tędy prowadził ważny szlak z Przasnysza do Kolna. Tutaj, na początku XVIII w. Kurpie napadli na obóz wojsk szwedzkiego króla Karola XII. Nad wsią góruje drewniany kościół pw. św. Michała Archanioła, a obok wolnostojąca dzwonnica. Kościół na planie krzyża łacińskiego. Drewnianą architekturę miejscowości dopełniają domy, budowane w stylu kurpiowskim.

Wypożyczalnia kajaków Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego im. A. Kopcia - tel. 574032189

Czarnia

To najmniejsza miejscowość gminna w powiecie ostrołęckim i jedna z najmniejszych gmin w kraju. Miejscowość powstała na szlaku z Myszyńca do Chorzel.

W Czarni stoi neogotycki, jednowieżowy kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP z początku XX wieku. Z tutejszej parafii pochodził brat Zenon Żebrowski, współpracownik Maksymiliana Kolbego, budowniczy klasztoru w Niepokalanowie. Jego postać i dokonania upamiętniają tablica w kościele, pomnik na skwerku przed świątynią i miejscową szkołą oraz Muzeum Kurpiowsko-Japońskie jego imienia. Muzeum zostało stworzone w budynku dawnej plebanii. W 2003 roku utworzył je m.in. ambasador Japonii. W

placówce zgromadzone są eksponaty należące do brata Zenona, fotografie, kurpiowskie i japońskie stroje i przedmioty codziennego użytku. Zwiedzanie rozpoczyna się od obejrzenia fragmentu animowanego serialu dla dzieci o bracie Zenonie, który został przygotowany przez japońską telewizję. We wsi zachowały się liczne drewniane domy oraz kapliczki, m.in. nad rzeką Trybówką.

W Czarni działa zespół ludowy „Carniacy” i organizowane są wydarzenia kulturalne i folklorystyczne.

Czarnotrzew

W końcu XVI wieku Anna Habsburżanka, żona Zygmunta III Wazy, zezwoliła Stanisławowi Wołoszowi na kopanie rudy na tutejszych łąkach. Miejsce to nazywaną Rudą Czarną.

Tutaj w tym samym okresie powstał młyn wodny. Czarnotrzew stał się jednym z głównych ośrodków produkcji mąki na Kurpiach, a to za sprawą kolejnych dwóch młynów, które powstały w miejscowości. Obecny młyn stoi w miejscu zwanym u Karpy lub Niedźwiedzią Budą. Młyn jest już elektryczny, nie ma przedsięwzięcia koła wodnego.

Olkowa Kępa

Przysiółek swą nazwę zawdzięcza Olkowi, zbiegowi z folwarku, który osiedlił się na trudno dostępnej kępie, w rozwidleniu Omulwi i Płodownicy.

Przystań

Miejscowość Przystań została prawdopodobnie założona w pierwszej połowie XVI wieku, kiedy Mikołaj Mzowski otrzymał nadanie królewskie w postaci lasu w Puszczy Płodownikiej i nad rzeką Omulew zbudował młyn wodny, a następnie kuźnicę. Pierwotną nazwą Przystani była Ruda, jako miejsce wytopiania żelaza z rudy darniowej. Rudę i węgiel drzewny do wytopu trzeba było dowozić, a najłatwiejszym i najtańszym środkiem komunikacji była rzeka Omulew. Powstała w ten sposób, obok ośrodka Rudy – przystań, a właściwie mały port rzeczny. W ten sposób powstała nazwa Przystań Ruda. W połowie XIX w., wraz z zakończeniem wytopiania żelaza z rudy darniowej, w nazwie miejscowości przestano używać drugiego członu, pozostała tylko nazwa Przystań. W 1550 roku Mikołaj Mzowski sprzedał ziemię i młyn wodny rodzinie Wessłów, którzy odprzedali ją rodzinie Godlewskich herbu Bończa.

W XVIII wieku wybudowano tutaj modrzewiowy dwór, który niestety został spalony przez wojska rosyjskie w czasie konfederacji barskiej. Odbudowy dworu podjął się Konstanty Godlewski, niestety przeszkodziła w tym jego przedwczesna śmierć. Jego żona przekazała majątek w zastaw pożyczki, a ponieważ nie spłaciła jej w terminie dwór przeszedł na własność Pawła Mostowskiego, który dokończył budowę dworku. W późniejszym czasie dobra w Przystani zostały zakupione przez

Kraśińskich, a potem przeszły na własność Czartoryskich. Najstarsza córka Adama Czartoryskiego, Małgorzata w 1925 roku otrzymała jako posag ślubny dobra w Przystani. Poślubiła cudzoziemca, księcia Gabriela de Bourbon – Socilias. Na jego zlecenie rozpoczęto budowę nowego dworu, parku, sadu i ogrodu.

Dwór został zbudowany w 1928 roku. Wykonany został z sosnowego drewna, jednokondygnacyjny z poddaszem. Wewnątrz wszystkie ściany były tynkowane, tylko jedna „sala modrzewiowa”. Poza dworem, został założony nowy park, sad i ogród warzywny. Sad usytuowany był po prawej stronie dworu i rzeki Omulew.

Obecnie w budynku mieści się Szkoła Podstawowa. Po remoncie zachowała się sala modrzewiowa oraz stylowy kominek, obok którego wisi ułożona z płytek kafelkowych mozaika przedstawiająca Matkę Boską. Obiekt otoczony jest parkiem posadzonym przez Antoniego de Bourbon.

NAREW

NAREW to prawostronny dopływ Wisły, łączący się z nią za Jeziorem Zegrzyńskim w Nowym Dworze Mazowieckim. Przepływa przez Podlasie oraz Mazowsze (w Polsce 484 km, w tym 160 km na Mazowszu). Rzeka wypływa z bagien w białoruskiej części Puszczy Białowieskiej i jest fragmentem szlaku łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie z Warszawą. To jedna z niewielu na świecie rzek anastomozujących, zwanych warkoczowymi, płynących siecią rozgałęziających się i łączących koryt. Na mazowieckim odcinku w kilku miejscach Narew jest uregulowana, ale głównie ma naturalny, nizinny charakter, łagodny nurt, wiele pływiczni i wysepek, piaszczyste dno i brzegi otoczone łąkami lub zalesione; w dolinie jest wiele starorzeczy. Spływ rzeką jest spokojny. Nadrzeczne skarpy, piaszczyste łąchy, łąki i łąkowe lasy są ostoją ptaków. Zapora wodna w Dębem spiętrza dolny odcinek Narwi przy jej połączeniu z Bugiem, co spowodowało podwyższenie

poziomu wody do Pułtusza i powstanie Jeziora Zegrzyńskiego.

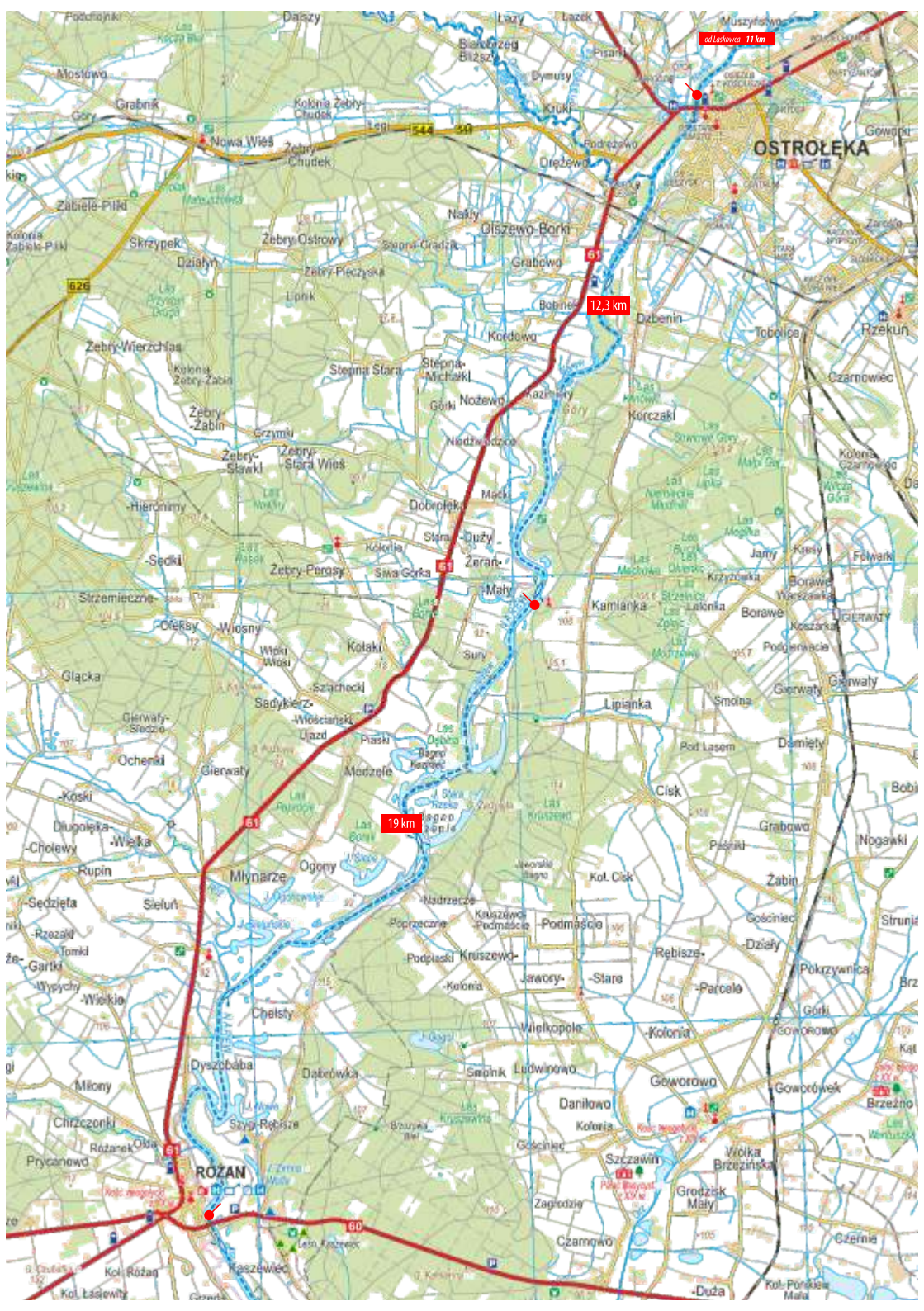
Narew charakteryzują duże wahania stanu wody, po wiosennych roztopach tworzy rozlewiska. Przy niskim stanie wody w korycie odsłaniają się kamienie i głazy. Koło Dzbenina z wody wystaje granitowy głaz narzutowy – Kamień Batorego.

Nad rzeką nie ma bogatej bazy turystycznej, są wsie letniskowe, miejsca na biwaki i stancje w Pułtusku i Ostrołęce. Na Mazowszu Narew przepływa przez kurpiowskie wsie z zachowaną drewnianą zabudową, których mieszkańcy kultywują dawne tradycje. Na szlaku mija się: na podlaskim odcinku - Nowogród (Skansen Kurpiowski), na mazowieckim - Ostrołękę (pobenedyński klasztor, Muzeum Kultury Kurpiowskiej, Pomnik Mauzoleum bitwy pod Ostrołęką 1831 roku), Pułtusk (dawny zamek biskupi, dziś centrum hotelowo-konferencyjne Dom Polonii, najdłuższy brukowany rynek w Europie – 400 m.).

OSTROŁĘKA. Przystań wioślarska.

NAREW

Start - 0 km

Wojciechowice - przemysłowa dzielnica Ostrołki. Na lewym brzegu elektrownia i zakłady celulozowo-papiernicze. Należy uważać na jaz pneumatyczny, zainstalowany na rzece przez koncern Energa. Ma on na celu zapewnienie wody, niezbędnej do chłodzenia bloków energetycznych elektrowni w sytuacji obniżenia stanu poziomu wody na rzece

3 km

Ostrołęka - lewy brzeg rzeki (przed mostem drogowym), plaża miejska z pomostem i wygodna, betonowa keja. Blisko stąd do sklepów, restauracji. Ostrołęcki rynek nazwano imieniem generała Józefa Bema, bohatera bitwy pod Ostrołką w 1831 r. Przy rynku stoi klasycystyczny ratusz z 1824 r. W budynku dawnej poczty (z 1828 r.) mieści się Muzeum Kultury Kurpiowskiej. Najcenniejszym zabytkiem Ostrołki jest pobernardyński zespół klasztorny. Do jednonawowej budowli przylegają od zachodu krużganki z trzema wieżyczkami. Wewnątrz zachwyca bogaty barokowy wystrój i ciekawa polichromia z drugiej połowy XVIII w. Nad Narwią jest jeszcze barokowy kościół pw. Nawiedzenia NMP zbudowany w latach 1647-1660. W 1938 r. rozpoczęto rozbudowę i powiększanie kościoła, podczas wojny w 1944 r. kościół został częściowo zniszczony. Po wojnie odbudowany staraniem. Od początku lat 90. XX w. przeprowadzono prace konserwatorskie ołtarzy i ambony, organów. Świątynia została także powiększona przez dobudowanie dwóch naw bocznych, kruchty i rozbudowanie zakrystii. Na przeciwległym brzegu Narwi - Forty Bema.

NAREW

Tak popularnie nazywane jest Mauzoleum bitwy pod Ostrołęką. Pobudowane w celu uczczenia setnej rocznicy bitwy pod Ostrołęką w 1831 roku. Obiekt stoi w miejscu, gdzie w trakcie powstania listopadowego znajdowały się fortyfikacje generała Józefa Bema.

W krypcie znajdują się szczątki powstańców. W podziemiach multimedialne wystawy i imponująca kolekcja ołowianych, ręcznie malowanych żołnierzyków. Obiekt jest miejscem organizacji wystaw, spotkań oraz imprez kulturalnych.

Podwieszany most. Zwraca uwagę ciekawa architektonicznie konstrukcja, wzorowano ją na moście z Sewilli wybudowanym na EXPO1992.

4 km

Ujście rzeki Omulew to również interesujący szlak kajakowy - opisany w przewodniku.

5 km

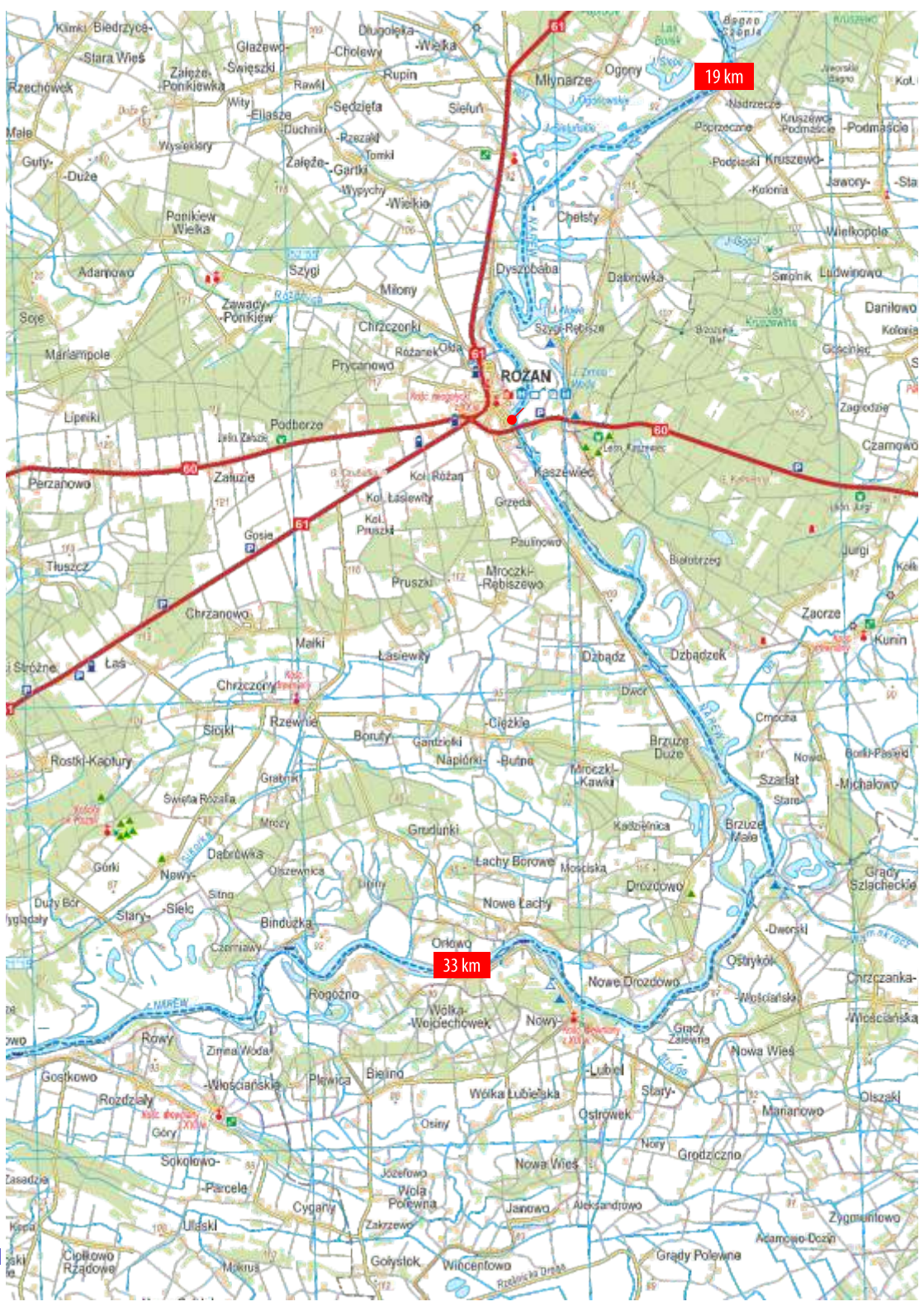
Most kolejowy na trasie Ostrołęka-Szczytno należy uważać na nieoznakowane kamienie pod mostem.

6 km

Kamień Batorego, Dzbenin

9 km

Przed wyspą, przy lewym brzegu wystaje z rzeki potężny głaz narzutowy – różowy granit, nazywany Kamieniem Batorego. Według legendy polujący w okolicznych lasach król Stefan Batory został zraniony przez jelenia i w tym miejscu był opatrywany przez medyka. Według innej wersji król zapędził się w puszcze za olbrzymim jeleniem i zablądził. Dopiero obok kamienia odnalazł swoją drużynę.

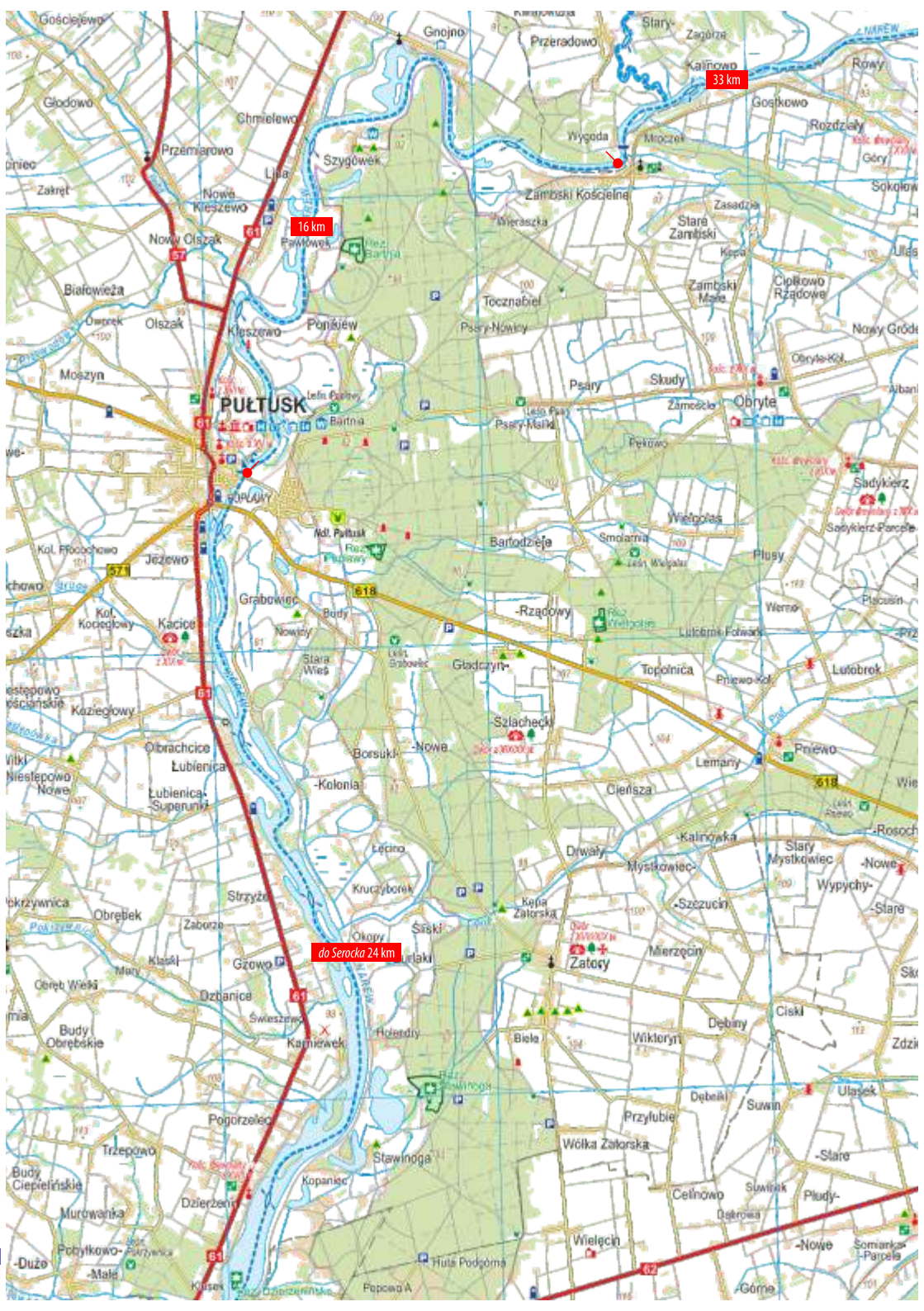

19 km

33 km

NAREW

21 km	Kruszewo. Na środku rzeki wyspa, a przy niej nieoznakowane kamienie.
34 km	Różan. Charakterystyczny wysoki most drogowy na trasie Ciechanów – Ostrów Mazowiecka. W średniowieczu istniał tu ważny port, ośrodek handlu zbożem i płodami leśnymi. Dział tu skład soli dla całego północnego Mazowsza. W miasteczku dominuje współczesna zabudowa. Perłą jest neogotycki kościół według projektu Stefana Szyllera.
39 km	Dzbańdz. Wieś położona nad samą rzeką. Dobre miejsce na postój.
49 km	Lubiel Nowy. Letniskowa wieś na lewym brzegu rzeki. Podczas postoju warto odwiedzić drewniany kościół z XVIII-wiecznymi obrazami świętych, chrzcielnicą i rokokowym prospekt organowy. Poniżej miejscowości zaczyna się odcinek, na którym trzeba uważać na kamienie
67 km	Ujście rzeki Orzyc. Ciekawy szlak kajakowy, opisany w tym przewodniku.
69 km	Zambski Kościelne. Atrakcyjna miejscowość wśród letników. Nad miejscowością góruje potężna bryła XIX-wiecznego kościoła pw. Świętego Wojciecha. Była to osada obronna i przyczółek dla kasztelanów pułtuskich przed najazdami Jaćwingów, Prusów i Rusinów. Prawdopodobnie powstała w tym samym okresie, co Pułtusk.

33 km

16 km

do Serocka 24 km

PULTUSK

WULPIŃ

Strzyżów

Kamień

Kamień

Kamień

Kamień

Zambski Koscielna

Psary

Grabowiec

Borsuki

Okopy

Holandy

Stawinoga

Huta Podgórna

Zasadza

Skudy

Barłódzka

Nowe

Szarki

Biela

Wólka Zakarska

Wielecin

Stara Zambski

Zameczko

Wielopolas

Topolnica

Drwały

Wikloryn

Przyłubie

Wielecin

Cipkowo Rządowe

Obyta-Kol

Pluciszyn

Pniewo-Kol

Szczucin

Debny

Suwin

Wielecin

NAREW

<p>Pułtusk. Wśród miast, miasteczek i wsi północnego Mazowsza Pułtusk, ze swoją historią, ale i współczesnością, zajmuje szczególne miejsce. Jego historia zaczęła się już w IX-X wieku. Osada powstała na miejscu dawnego grodu. W 1565 r. bp. Andrzej Noskowski sprowadził do miasta jezuitów, którzy rok później powołali tu kolegium. Pułtusk położony jest na skraju Puszczy Białej, na szlaku prowadzącym do Jezior Mazurskich. Miasto nazywane jest często Wenecją Mazowsza. Na miastem góruje zamek biskupi, obecnie Dom Polonii. Ciekawostką jest najdłuższy w Europie, brukowany rynek</p>	87 km
<p>Po wypłynięciu z Pułtuska, rzeka wije się wśród mazowieckich łąk i pól, które są siedliskami ptactwa. Słychać świergoty, kląskania i kwakanie. Tu zaczyna się największy park krajobrazowy - Nadbużański Park Krajobrazowy. Na lewym brzegu Narwi utworzono rezerwat „Stawinoga”, a dalej szlak przebiega przez „Dzierżeńskią Kępę” - zespół wysp objętych ochroną</p>	102 km
<p>Serock. Z daleka widać bryłę neogotyckiego kościoła. Po przepłynięciu pod mostem na trasie Serock – Wyszków wpływamy na szerokie wody zalewu Zegrzyńskiego. Na prawym brzegu zaczynają się zabudowania Serocka. Miasto ma prawa miejskie od 1417 r. Pozostałością dawnego układu urbanistycznego jest kwadratowy rynek.</p>	110 km
<p>Dobrym miejscem zakończenia spływu będzie plaża miejska.</p>	112 km

OSTROŁĘKA

Wodny szlak Dolnej Narwi rozpoczynamy od Ostrołęki, miasta powstałego w miejscu gdzie już w XI wieku, na piaszczystej wyspie położonej na wysokości ujścia rzeki Omulew, wybudowano gródek obronny, wokół którego powstała osada. Pierwszy dokument miejski pochodzi z 1373 r. i wiąże się z nadaniem wójtostwa w Ostrołęce Świętosławowi Romie przez księcia mazowieckiego Siemowita III. Jednak dopiero w 1526 r. rozpoczął się „złoty wiek Ostrołęki”, kiedy to miasto zostało włączone do Korony i oddane we władanie królowej Bony. Jednak w następne dziesięciolecia to stopniowy upadek miasta, do którego przyczyniły się pożary i epidemie oraz „potop szwedzki”, który doprowadził do niemal całkowitej zagłady miasta. Pod koniec XVIII wieku, dzięki osadnictwu w Puszczy Zielonej i potwierdzeniu przywilejów rzemieślniczych, nastąpiło ożywienie gospodarcze. Strategiczne położenie miasta na handlowym szlaku ze Wschodu na Zachód, było korzystne w czasach pokoju i przekleństwem w czasach licznych wojen. Ostrołęka była łupiona i niszczona podczas każdej, nawet zwycięskiej bitwy. W 1807 r. tu rozegrała się zwycięska bitwa podczas tzw. kampanii napoleońskiej, 30 lat później (1830 r.) właśnie tu odbyła się jedna z najkrwawszych bitew Powstania Listopadowego. Większość kilkuset letniej historii miasta to czas odbudowy miasta z powojennych zniszczeń. Tak było również 100 lat

temu po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku jak i po zakończeniu II wojny Światowej i hitlerowskiej okupacji miasta wyzwolonego 6 września 1944 r.

Od 1945 r. Ostrołęka jest siedzibą powiatu (obecnie grodzkiego), z krótką 15-letnią przerwą (1975-1999) kiedy awansowała do rangi miasta wojewódzkiego.

Warto zobaczyć:

Kościół farny p.w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny, zbudowany w 1399 r. w stylu gotyckim z wyposażeniem i zdobiami w stylu barokowym (XVII-XVIII w). W elewacji zewnętrznej zachowane ślady historii - kule kamienne i metalowe - m.in. z okresu wojen szwedzkich.

Kościół poklasztorny p.w. św. Antoniego Padewskiego, to najbardziej okazały obiekt zabytkowy w Ostrołęce, zbudowany w latach 1666-1696. W skład zespołu klasztornego wchodzi barokowy kościół, budynek poklasztorny z wirydarzem oraz dziedzińcem otoczonym krużgankami, tzw. Kalwarią, zwieńczony trzema wieżyczkami.

Muzeum Kultury Kurpiowskiej, mieszczące się w budynku dawnej poczty, posiadające m.in. bogate zbiory sztuki kurpiowskiej. Przechodząc oraz przejście spacerem na drugą stronę Narwi, gdzie na terenie dawnej prochowni wojsk carskich, otoczone fosami znajduje się filia muzeum - Forty Bema – Pomnik Mauzoleum Bitwy pod Ostrołęką z 1831 r. z okresu Powstania Listopadowego.

Różan

Jedno z najstarszych mazowieckich grodów, dawniej powiat – dziś siedziba władz gminnych. Już w XI wieku był prężną osadą ówczesnej diecezji płockiej. Rozwój miasto zawdzięcza jednak księciu mazowieckiemu Januszowi I Staremu, który nadał Różanowi w 1378 roku prawa miejskie. W XV wieku Różan stał się stolicą ziemi zwanej różańską. Po przyłączeniu Mazowsza do Korony został siedzibą starosty grodowego. Królowa Bona odbudowawszy tutejszy zamek, niekiedy w nim przebywała.

Z zabytków przeszłości pozostał jedynie kościół parafialny pod wezwaniem świętej Anny. W XVI wieku przez Różan i ziemię różańską przechodziły 3 ważne trakty handlowe: Warszawa - Królewiec, Warszawa - Grodno, Toruń - Grodno. W czasie Powstania Styczniowego w okolicach Różana (16 lipca 1863 roku) doszło do starcia z wojskami carskimi pod

Szygami. Na mocy ukazu z 1869 roku z dniem 19 maja 1870 roku rząd carski zmienił różański gród na osadę, włączył miasto do gminy Sieluć oraz zbudował (1886 r.) forty i koszarę dla garnizonu carskich wojsk. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości 4 lutego 1919 roku, Różan odzyskał prawa miejskie i ponownie stał się lokalnym ośrodkiem handlu, rzemiosła i drobnego przemysłu.

Szczegółne znaczenie dla rozwoju funkcji rekreacyjnej ma rzeka Narew i jej dolina charakteryzująca się bujną roślinnością nadbrzeżną i wodną, bogactwem świata zwierzęcego, dobrze rozwiniętą linią brzegową z licznymi odnogami i jeziorami pochodzenia rzecznoego. Miasto Różan położone jest na skarpie, u jej podnóża płynie rzeka Narew i jej dopływ Różanica.

Pułtusk

Wśród miast, miasteczek i wsi północnego Mazowsza Pułtusk, ze swoją historią, ale i współczesnością, zajmuje szczególne miejsce. Jego historia zaczęła się już w IX-X wieku. Osada powstała na miejscu dawnego grodu. Jak mówią przekazy, jej centrum stanowiło niegdyś wzgórze, teraz noszące nazwę Św. Krzyża, gdzie znajdowała się pogańska świątynia.

W 1227 r. Pułtusk został wymieniony w przywileju księcia Konrada Mazowieckiego, a w 1257 r. prawa miejskie nadał mu książę mazowiecki Siemowit (Ziemowit) I, co

zostało potwierdzone (na prawie chełmińskim) w 1339 r. przez biskupa płockiego Klemensa Pierzchałę, a następnie w latach 1380 i 1405. Pułtusk to trzecie, po Warszawie i Płocku, miasto na Mazowszu z murewanymi fortyfikacjami.

W 1565 r. bp. Andrzej Noskowski sprowadził do miasta jezuitów, którzy rok później powołali tu kolegium. Od poł. XVI w. przy jezuickiej szkole działał pierwszy w Rzeczypospolitej teatr publiczny. W 1781 r. szkołę przejęli benedyktyni. Wysoki poziom kształcenia gwarantowali przez lata sławni nauczyciele, m.in. ks. Piotr Skarga i Jakub Wujek. Wśród uczniów też nie brakowało wybitnych osobistości, jak kanclerz koronny Jerzy Ossoliński, kardynał Andrzej Batory, poeta ks. Maciej Kazimierz Sarbiewski czy pisarz i poeta, Wiktor Gomułcki.

Dwa kilometry przed Pułtuskiem rzeka Narew rozwidła się, okalając najstarszą część miasta – rynek z zamkiem i przyległymi kamieniczkami. Właśnie z racji takiego położenia miasto nazywane jest często Wenecją Mazowsza. Zresztą, podobnie, jak w Wenecji, również tu można wybrać się na przejażdżkę gondolą.

Wędrówkę można zacząć w porcie nad Narwią u stóp wzgórza zamkowego z i zwiedzić Zamek biskupi z XIV-XVI wieku, obecnie Dom Polonii. Koniecznie trzeba zwiedzić Kolegiatę (1449 r.). Jest najciekawszym zabytkiem sakralnym Pułtuska. Pamiętać należy, że Pułtusk był miastem kolejnych biskupów płockich, dzięki których szczodroliwości powstało bogate wyposażenie kościoła: godne uwagi gwieździste sklepienie kaplice, ambona z 1720 r. w kształcie łodzi, 15 barokowych obrazów w nawach bocznych oraz kompozycje na ścianach tarczowych: wschodniej i zachodniej. Pierwsza przedstawia scenę Sądu Ostatecznego, zaś druga - Nawrócenie św. Pawła. Przy Kolegiacie znajduje się charakterystyczna, klasycystyczna, czterokondygnacyjna dzwonnica z 1507 r.

Serock

Wiele jest powodów, dla których warto przy płynąć lub przyjechać do Serocka, malowniczo położonego miasteczka na wysokiej, nadnarwiańskiej skarpie, niekwestionowanej dzisiaj stolicy Turystycznej Krainy Dolnego Bugu, Narwi i Jeziora Zegrzyńskiego.

Serock należy do najstarszych miast na Mazowszu. Pierwsza wzmianka o nim została znaleziona w tzw. falsyfikacie mogileńskim z 1065 roku, dokumencie dla opactwa benedyktynów, w którym zapisem mówił, że klasztor w Mogilnie otrzyma-

wał jedną dziewiątą dochodów z mazo-
wieckich grodów książęcych (w tym Sero-
cka) oraz połowę opłat cła z komory celnej
na Bugu. Serock leżał na trasie szlaku
handlowego z Gdańska i Torunia na Ruś. W
latach 1113-1124 był także wymieniany
jako jeden z ważnych grodów książęcych, z
nadal funkcjonującą przeprawą przez rzekę
i komorą celną. To właśnie wysoki brzeg u
ujścia Bugu i Narwi oraz wielki szlak lądowy
prowadzący wzdłuż Bugu z Mazowsza do
Prus i na Ruś, odegrały ważną rolę w
lokalizacji grodu, gdzie miejscowa ludność
trudniła się rybactwem, flisactwem,
hetmaństwem, a dzięki osiedlającym się tu
rzemieślnikom i kupcom (głównie
pochodzenia żydowskiego) następował
rozwoj i bogacenie się Serocka. Nadanie
mu praw miejskich w 1417 r. było
potwierdzeniem i rozszerzeniem praw
istniejących już wcześniej. Na rynku,
prawdopodobnie w I poł. XV wieku,
postawiono budynek ratusza - siedzibę
rady miejskiej, której przewodniczył
burmistrz. Znajdowała się tam także tzw.
ława sądowa. Serock uległ zniszczeniu
podczas wojen szwedzkich. W latach 1794,
1809 i 1831 Serock znajdował się w zasięgu

walk o stolicę. Historia Serocka, ściśle
związana była z burzliwą historią Polski.
Miasto było palone, burzone i łupione
podczas każdej wojny, a następnie
odbudowywane. Tak było 100 lat temu
kiedy Polska odzyskała niepodległość, jak i
po II wojnie światowej, w której zginęło
ponad 60% mieszkańców.

Zachęcamy do spaceru urokliwym
bulwarem nadnarwiański, dalej wąwozem
u podnóża dawnego grodu Barbarka do
górującego nad miastem jednego z
najstarszych na Mazowszu zabytków –
neogotyckiego, jednonawowego kościoła
dawniej był pod wezwaniem św.
Wojciecha – patrona Serocka, a dzisiaj
Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny, z
charakterystycznymi dla Mazowsza
barokowymi ołtarzami, amboną i
chrzcielnicą. Kościół ufundowany i
zbudowany był w XVI w. przez książąt
mazowieckich - Janusza III i Stanisława oraz
bogato wyposażony w latach późniejszych
dzięki szczodrym datkom okolicznych
właścicieli ziemskich i miejscowych
parafian.

ORZYC

ORZYC to prawy dopływ Narwi, piękna, dzika rzeka nizinna, w górnej części uregulowana, dostępna nawet dla początkujących kajakarzy od Chorzel, szlak łatwy, niezatłoczony i oznakowany. Wypływa z bagien na obszarze Wzniesień Mławskich, na wschód od Mławy.

Orzyc silnie meandruje, ma urozmaicone brzegi zarośnięte szuwarami lub piaszczyste, miejscami wysokie skarpy (do 15 m, od Podosia do Łęgu). Na długich, prostych odcinkach ma niskie brzegi oraz płynnie spokojnie wśród podmokłych łąk, pól i zadrzewień. Poniżej Krasnosielca

dolina zwęża się, brzegi często są zadrzewione. W Smroczku znajduje się niewielka elektrownia wodna (obowiązkowa przenoska), dziś mieszcząca pensjonat z restauracją, poniżej wsi w nurcie są drzewa powalone przez bobry, pojawiają się bystrza. Za Szelkowem rzekę oceniają drzewa. W wodzie jest bogactwo ryb i roślinności. Na brzegach można znaleźć dobre miejsca biwakowe.

Szlak kajakowy dobrze oznakowany znakami i tablicami. Mimo oznakowania rzeka niezbyt często uczęszczana przez kajakarzy.

Kajakowa trasa Dolina Orzyca

0 km
Chorzele
przy zbiorniku

19 km
Most
Budzińska
-Jednorozec
25 km
Miejsce Spotkań

28 km
Most
Drażdżewo

35 km
Miejsce spotkań
Stanica wodna

48 km
Most
Stary Podoś
49,9 km
Postój Łęgi

67 km
Plaża

79 km
Elektrownia
wodna

86 km
Most
93,3 km
Ujście do
Narwi

ORZYC

Start - 0 km	Chorzele. Sztuczny zbiornik. Odcinek bardzo trudny ze względu na liczne progi wodne i konieczność przenosek.
19 km	Jednoróżec, most drogowy, poniżej wyznaczone miejsce obozowania.
28 km	Drążdżewo, most drogowy, Miejscowość znana była w XVII w. z istniejącej tu kuźnicy żelaza. Warto zajrzeć do drewnianego kościoła pw. Najświętszego Serca Jezusowego, z poł. XVIII w. We wsi unikatowa w regionie trójkondygnacyjna, murowana kapliczka wotywna - tzw. pomorowa, wzniesiona w 1831 r. po ustąpieniu epidemii cholery. Niedaleko szkoły kopiec usypany w 1966 r. upamiętniający ofiary II wojny światowej.
32 km	Przytuły, most drogowy
47 km	Krasnosielc, most drogowy, wyznaczone miejsce obozowania
53 km	Sulicha, dogodne miejsce na postój
57 km	Stary Podoś, most, we wsi kościół z XIX w. i pomnik powstańców styczniowych; wyznaczone miejsce obozowania
60,3 km	Łęg, mostek betonowy
60,8 km	Łęg, most drewniany, dogodne miejsce na postój

ORZYC

Krzyżewo Nadrzeczne, most drewniany	64,2 km
Obłudzin, most betonowy	70 km
ujście rzeki Węgierki	70,1 km
Maków Mazowiecki, początek miasta na prawym brzegu, wzdłuż lewego brzegu (za wałem) sztuczny zbiornik wodny. Na obu brzegach dogodne miejsca postój z piaszczystym dojściem	72,8 km
Maków Mazowiecki, most drogowy; wyznaczone miejsce obozowania; 200 metrów niżej jaz, krótka przenoska	75,3 km
Ciepielewo, most betonowy	83 km
Smrock, elektrownia wodna, przenoska wyspą między dwiema odnogami rzeki; możliwe obozowanie przy plaży; w budynku elektrowni pensjonat i restauracja	85 km
Szelków Stary, kościół pw. św. Ap. Szymona i Tadeusza, wzniesiony w 1975 r. W centrum miejscowości zbiorowa mogiła żołnierzy poległych w 1920 r.	87 km
Magnuszew Mały i Duży, most betonowy między wioskami	92 km
Przeradowo Ujście Orzyca do Narwi	94,3 km

ORZYC - warto zobaczyć

Chorzele

W centrum miasteczka znajduje się trapezowy rynek z pomnikiem Tadeusza Kościuszki. Pomnik przedstawia naczelnika na koniu. Cokół ozdabiają płaskorzeźby ze scenami wojennymi z okresu insurekcji. W rynku znajduje się także gład pomnik odsłonięty w 1992 r. upamiętniający 450-lecie założenia miasta. Nad miastem góruje kościół pw. Świętej Trójcy. Kościół jest budowlą neo-romańską, trójnawową, w układzie bazylikowym. Wewnątrz malowidła wykonane przez Tadeusza Drapiewskiego. Niedaleko centrum cmentarz żydowski (ul. Ogrodowa). Część macew została przeniesiona do Przasnysza, gdzie wmontowano je w tamtejszy pomnik-lapidarium. Na terenie cmentarza pomnik pamięci Żydów (na tablicy inskrypcyjnej napis w trzech jęz.: polskim, hebrajskim i jidysz „Pamięci Żydów z Chorzele zmarłych i pomordowanych przez hitlerowskich morderców”). Plan monumentu oparty na założeniu gwiazdy Dawida, w rogach której umieszczono ocalałe i zrekonstruowane płyty nagrobne - macewy. Na miejscowym cmentarzu rzymskokatolickim (ul. Cmentarna) pomnik i mogiły żołnierzy polskich poległych w 1920 r., a także tablica pamiątkowa ku czci pomordowanych przez Niemców pedagogów przedwojennej szkoły powszechnej. Na terenie miasta znajduje się jeszcze jeden,

obecnie nieczynny cmentarz rzymskokatolicki, funkcjonujący od pocz. XVIII do końca XIX w. Na nim wyróżnia się wykonany z piaskowca nagrobek księdza Alberta Janickiego (zm. w 1878). Warto odwiedzić wieś Bogdany Wielkie, a w niej dwór otoczony parkiem krajobrazowym.

Jednoróżec

Miejscowość określana jest jako „stolica zachodniej Kurpiowszczyzny”. Wzmiankowana w XVIII w. We wsi do niedawna był drewniany kościół par. pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny, z ołtarzem głównym przerobionym z ikonostasu pochodzącego z nieistniejącej już cerkwi prawosławnej w Przasnyszu. Posiadał wyposażenie wnętrza częściowo secesyjne. Zastąpiony został nowym kościołem murowanym. Obok kościoła drewniana dzwonnica o konstrukcji słupowo-rygłowej, oszalowana, zbudowana na planie ośmioboku.

Krasnosielc

Gmina Krasnosielc jest bardzo atrakcyjna pod względem przyrodniczym. Rozciągają się tu duże kompleksy leśne, a uroki przyrody można poznać podążając ścieżką przyrodniczo-edukacyjną „Z lasem za pan brat”, wiodącą z Krasnosielca Nowego do Rezerwatu „Zwierzyniec”. Lasy, na terenie których położony jest rezerwat, objęte są ochroną od ponad 100 lat.

Pierwszymi jego właścicielami byli Krasinińscy. W drzewostanach głównymi gatunkami jest świerk i sosna. Obserwowane są również gatunki takie jak dąb i grab – drzewa budujące drzewostany borów mieszanych. Wśród zwierząt spotkać tu możemy sarny, jelenie, dziki, lisy, a także borsuki i kuny. Jednym z atrakcyjniejszych gatunków ptaków pojawiających się na terenie rezerwatu jest bocian czarny. Niewątpliwie skarbami naszych lasów są grzyby, jagody i poziomki.

Niezwykle piękną i zarazem wymagającą rzeką jest Orzyc. Bierze ona swój początek z Wzniesień Mławskich. Do gminy Krasnosielc wpływa od strony Jednorozca płynąc przez Drążdzewo, Przytuły, Krasnosielc i Sulichę. W okolicach miejscowości Sulicha rzeka pięknie meandruje, płynąc nieuregulowaną doliną. Atrakcją dla turystów są siedliska żurawi, czajek i dzikich kaczek, a w okolicach Podosia łabędzi i zimorodków. Dla miłośników dłuższych tras spływ można przedłużyć o kolejne

punkty spływu na mapie powiatu makowskiego. Orzyc to również raj dla wędkarzy. Dominują w niej okonie, szczupaki, klenie, płocie oraz ukleje. Na starorzeczach spotykane są liny i karasie.

Najcenniejsze obiekty sakralne:

- przydrożny żeliwny krzyż z 1893 r. w Drążdzewie,
- kapliczka pomorowa z 1831 r. w Drążdzewie,
- kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena w Krasnosielcu,
- kościół parafialny pw. św. Jana Kantego w Krasnosielcu wraz z dzwonnica, kaplicą przedpogrzebową oraz bramą należącą niegdyś do majątku Krasinińskich

.Maków Mazowiecki

Prawa miejskie uzyskał w 1421 roku od księcia mazowieckiego Janusza I. Wiek XVII przyniósł upadek miasta, do czego przyczynił się wielki pożar w 1620r. i najazd szwedzki. Odbudowa następowała powoli, a w 1787r. kolejny pożar zniszczył połowę miasta. W latach 1807-1815 miasto znalazło się w granicach Księstwa Warszawskiego, a następnie w Królestwie Polskim. Podczas I wojny światowej Maków Mazowiecki był terenem walk i przemarszów wojsk. II wojna światowa przyniosła prawie całkowitą jego zagładę. W trakcie walk pozycyjnych od jesieni 1944r. i przy zdobywaniu miasta w dniach 14-17 stycznia 1945r. zniszczono prawie 90% zabudowy.

BUG

Bug to z pewnością jedna z najpiękniejszych rzek. Źródła rzeki znajdują się na ukraińskiej Wyżynie Podolskiej, 772 km od jej ujścia do Zalewu Zegrzyńskiego. Bug płynie, właściwie w niezmiennym od setek lat stanie. Rzeka zachowała swój naturalny charakter. Głębokość Bugu oraz szerokość jego koryta są bardzo zmienne. Rzeka ma stosunkowo wartki nurt, czasami nieprzewidywalna, niebezpieczna i często kapryśna. Tworzy liczne i malownicze zakola i wysepki. Walory krajobrazowe doliny Bugu doceniono, tworząc na jej terenie dwa parki krajoobra-

zowe „Podlaski Przełom Bugu” i „Nadbużański Park Krajobrazowy”. Rzeka przecina ważne dla ochrony przyrody tereny - tutaj mamy możliwość obcowania z rzadkimi gatunkami ptaków. Spragnieni kontaktu z naturą znajdą tu wszystko, o czym marzą. Rzeka daje również niepowtarzalną okazję zapoznania się z zabytkami. Bug był ważnym odcinkiem szlaku bursztynowego, w jego okolicy powstawały miasta i ośrodki handlowe. Nad brzegami Bugu nie ma specjalnie przygotowanych stanic wodnych, ale odpocząć lub zatrzymać się można w wielu miejscach.

BUG

<p>Kamieńczyk. Popularne letnisko. W widłach Liwca i Bugu. Od XV do XIX w. wieś posiadała prawa miejskie.</p> <p>Wokół neogotyckiego kościoła stoi wiele tradycyjnych, drewnianych domów.</p> <p>Widać stąd most drogowy na trasie Warszawa – Białystok (trasa S8, część korytarza Via Baltica) i dalej wyłania się biała sylwetka, stojącego na wzgórzu, kościoła w Wyszkowie.</p>	Start - 0 km
<p>Most kolejowy Ostrołęka-Wyszków-Tłuszcz.</p> <p>Ciekawostką jest to, że właśnie na nim kręcone były sceny do filmów: „Katyń” – Andrzeja Wajdy, „Przedwiośnie” – Filipa Bajona, a także serialu „Czterej Pancerni”.</p>	8,5 km
<p>Gulczewo. Odtąd, właściwie aż do Zalewu Zegrzyńskiego towarzyszy nam letniskowa zabudowa.</p>	14 km
<p>Kuligów. Duże letnisko. Niewątpliwą atrakcją jest prywatny Skansen, który zaczął powstawać w latach 90. ubiegłego wieku.</p> <p>Oprócz rodzinnych pamiątek właściciela (Wojciecha Urmanowskiego), który swoje dzieciństwo spędził w pobliskim Jadowie. W zbiorach znajdują się obiekty pozyskane w trakcie prywatnych poszukiwań na terenach Mazowsza i Podlasia. Misją Pana Wojciecha było i jest przekazanie młodszemu pokoleniu części prawdziwej wiejskiej przeszłości, będącej integralnym elementem historii i etnografii. Oprócz zabudowań, zgromadzonych sprzętów i maszyn, przygotowane zostały ekspozycje związane m.in. z garncarstwem.</p>	33 km

BUG

- 37 km | Kania Polska. W okresie międzywojennym miejscowość nosiła nazwę Kania Niemiecka. Mieszkali tutaj m.in. dawni osadnicy niemieccy. Ich pochówki odbywały się na cmentarzu ewangelickim w Kani Nowej. W korycie rzeki – trzy wyspy, miejsce atrakcyjne i popularne nie tylko wśród wodniaków.
- 39 km | Wpływamy na Zalew Zegrzyński. To drugi co do wielkości zbiornik wodny na Mazowszu (większy jest tylko Zalew Włocławski). Powstałe w 1963 roku rozległe Jezioro Zegrzyńskie jest dla mieszkańców Warszawy, Mazowsza i turystów akwenem rekreacyjno-turystycznym i miejscem weekendowego wypoczynku. Jezioro składa się ze spokojnej części między Dębem a mostem drogowym w Zegrzu, najruchliwszego rozlewiska między Zegrzem na zachodzie a Rynią na wschodzie, oraz najbardziej malowniczego węższego fragmentu w stronę wideł Narwi i Bugu. Od wiosny do jesieni tętni życiem. Latem przyjeżdżają tu amatorzy aktywnego wypoczynku nad wodą, pełno też plażowiczów. Można uprawiać różne sporty wodne, sprzyjające wiatry przyciągają żeglarzy, a rozległe rozlewisko miłośników morówek i skuterów wodnych. Warto obejrzeć: zaporę i fort w Dębem, wypoczynkową Jachrankę, w Zegrzu ośrodki żeglarskie i przystań oraz pałacyk myśliwski, kościół w Nieporęcie, park i pałacyk w Jadwisinie, ruiny Stacji PTTK i rezerwat „Wąwóz Szaniawskiego” w Zegrzynku oraz Serock
- 41 km | Serock, plaża miejska - koniec trasy

ORGANIZATORZY SPŁYWÓW KAJAKOWYCH I WYPOŻYCZALNIE SPRZĘTU WODNEGO:

OMULEW

Stowarzyszenie Rozwoju Turystyki i Rekreacji, Ostrołęka

organizacja spływów kajakowych, wynajem kajaków,
tel. 602 458 971

Wypożyczalnia kajaków Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego im. A. Kopcia, Brodowe Łąki

wynajem kajaków
tel. 574 032 189

ORZYC

Spółdzielnia Socjalna KOSTKA, Chojnowo

wynajem: kajaków, rowerów, kolejka wąskotorowa,
tel. 514 581 339

Stajnia Księżstwo, Przasnysz

kajaki, turystyka konna, hipoterapia, rzemiosło
tel. 509 141 443, 661 557 547

Kapito-trans, Krasnosielc

Wynajem kajaków
tel. 696 476 353

NAREW

Stowarzyszenie Rozwoju Turystyki i Rekreacji, Ostrołęka

organizacja spływów kajakowych, wynajem kajaków
tel. 602 458 971

Dom Polonii, Pułtusk

wypożyczalni sprzętu wodnego: rowerki wodne,
kajaki, łódki, gondole
tel. 23 692 91 07, 23 692 91 08

Garbus, Serock

rowery wodne z silnikami, łódka z silnikiem
tel. 577-226-240

Kajakiem po Narwi, Serock/Dzierżenin

wypożyczalnia sprzętu
tel. 501 338 615

kajakiserock.pl, Serock

kajaki jedno- i dwuosobowe oraz łódzie kanu
tel. 503-416-220

EventBoats, Serock

wynajem motorówek i rejsy
tel. 788-44-19-44

Wodne Imperium, Serock

wynajem skuterów i rowerów wodnych, kajaków, łodzi
tel. 517-693-902

Port "Wierzbica", Wierzbica

cumowanie łodzi, wypożyczalnia sprzętu wodnego
tel. 601-734-402

FHU MIROSLAW EWIAK, Jadwisin

wypożyczalnia łodzi regatowych, kabinowych,
motorówek, kajaków
tel. 666 717 712

BUG

"Kamyk-kajaki", Kamieńczyk

Wypożyczalnia kajaków, quadów, aut terenowych
tel. 508 638 465

Wyszowska Wypożyczalnia Sportowa, Wyszków

wypożyczalnia rowerów, kajaków
tel. 533 725 128

"Agroturystyka u Kaflika", Brańszczyk

wypożyczalnia rowerów, kajaków
tel. 503 144 834

"Bielnińska Góra", Brańszczyk

wypożyczalnia rowerów, kajaków
tel. 516 247 448 lub 608 872 531

Rowerowa pętla wokół Jeziora Zegrzyńskiego

Kraina Dolnego Bugu i Jeziora Zegrzyńskiego, położona niespełna 40 km od Warszawy oraz 20 km od Legionowa, Radzimina i Pułtuska, jest jedną z największych i najciekawszych turystycznych atrakcji na Mazowszu. Wędrując wzdłuż brzegów Jeziora Zegrzyńskiego spotkamy liczne mariny żeglarskie, pensjonaty i hotele oraz słynące ze znakomitej kuchni restauracje i tawerny. Odwiedzając Serock koniecznie trzeba wybrać się na spacer po zabytkowym rynku, odwiedzić lokalne muzeum tradycji rybackich, zejść malowniczym wąwozem nad Narew i dotrzeć do mołu w Serocku, skąd w każdy wakacyjny weekend, można się wybrać na rejs zabytkowym statkiem pasażerskim ALBATROS lub przeprawić się na drugi brzeg Narwi.

Tu zaczyna się lub kończy się malownicza Kraina Dolnego Bugu, gdzie wśród

malowniczych wysp i rozlewisk, spotkać można rzadkie gatunki wodnego ptactwa i krów pasących się na nadbużańskich łąkach. To szczególnie atrakcyjne tereny dla miłośników przyrody, pasjonatów fotografii oraz „nieinwazyjnej” turystyki rowerowej. Pamiętajmy jednak, iż są to w większości obszary chronionej przyrody, gdzie nasza wizyta może zakłócić spokój żyjącym tam ptakom i zwierzętom. Wybierając jedną z proponowanych przez nas tras rowerowych koniecznie trzeba odwiedzić Skansen Kultury Ludowej i Ziemiańskiej w Kuligowie nad Bugiem, gdzie znajdziecie oryginalne wiejskie chałupy, wozy i powozy, sprzęty gospodarskie oraz warsztaty niestety ginących już zawodów m.in. kowala, szewca, cieśli i kołodzieja. To kraina przyrodniczo i turystycznie dziewicza, gdzie pałace i dwory są zamknięte dla

turystów, a jedynymi atrakcjami są przydrożne kapliczki i wiejskie sklepiki.

Trasy rowerowe wokół Jeziora Zegrzyńskiego zaczynały i kończyły się dotąd na Bugu. Najbliższy most jest w Wyszkowie, oddalonym o ponad 30 kilometrów od ujścia rzeki do Narwi. Pokonanie ponad 100 kilometrowej trasy wokół naszej Krainy (Wieliszewa- Nieporęt – Radzymin – Wyszków – Serock – Zegrze – Wieliszew) to wyzwanie również dla doświadczonych rowerzystów. Dla większości niedzielnych turystów, rekreacyjnie traktujących wycieczkę rowerową, wędrujących rowerami z dziećmi, proponujemy zróżnicowane stopniem trudności lecz niezwykle atrakcyjne przyrodniczo trzy nowe trasy rowerowe:

Wieliszew – Serock – (przeprawa) – Arciechów – Rynia - Nieporęt – Wieliszew (szlak brązowy 36 km);

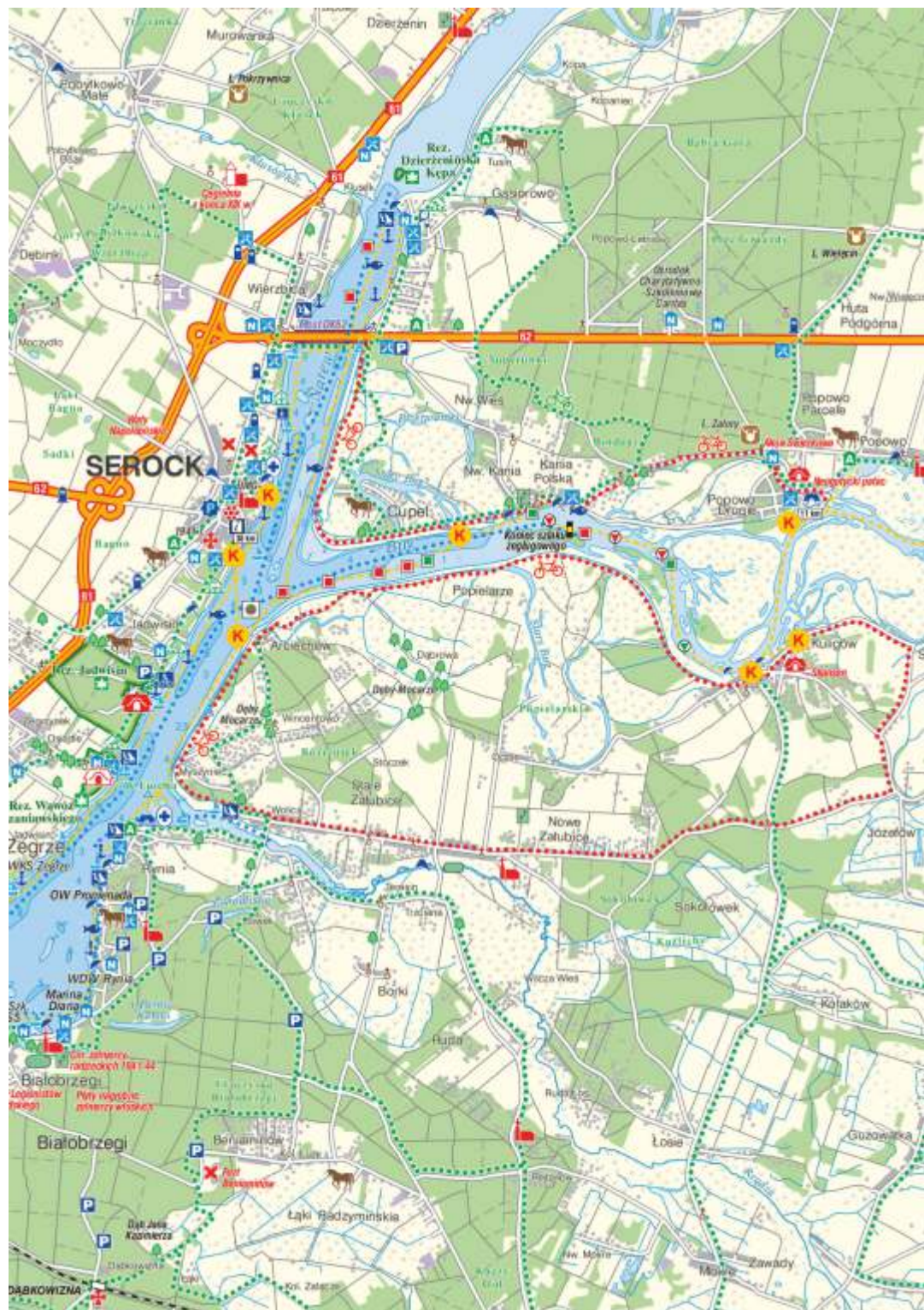
Radzymin – Kuligów – Arciechów – (przeprawa) - Cupel – Serock – (przeprawa) - Arciechów – Rynia – Radzymin (szlak żółty – 45 km);

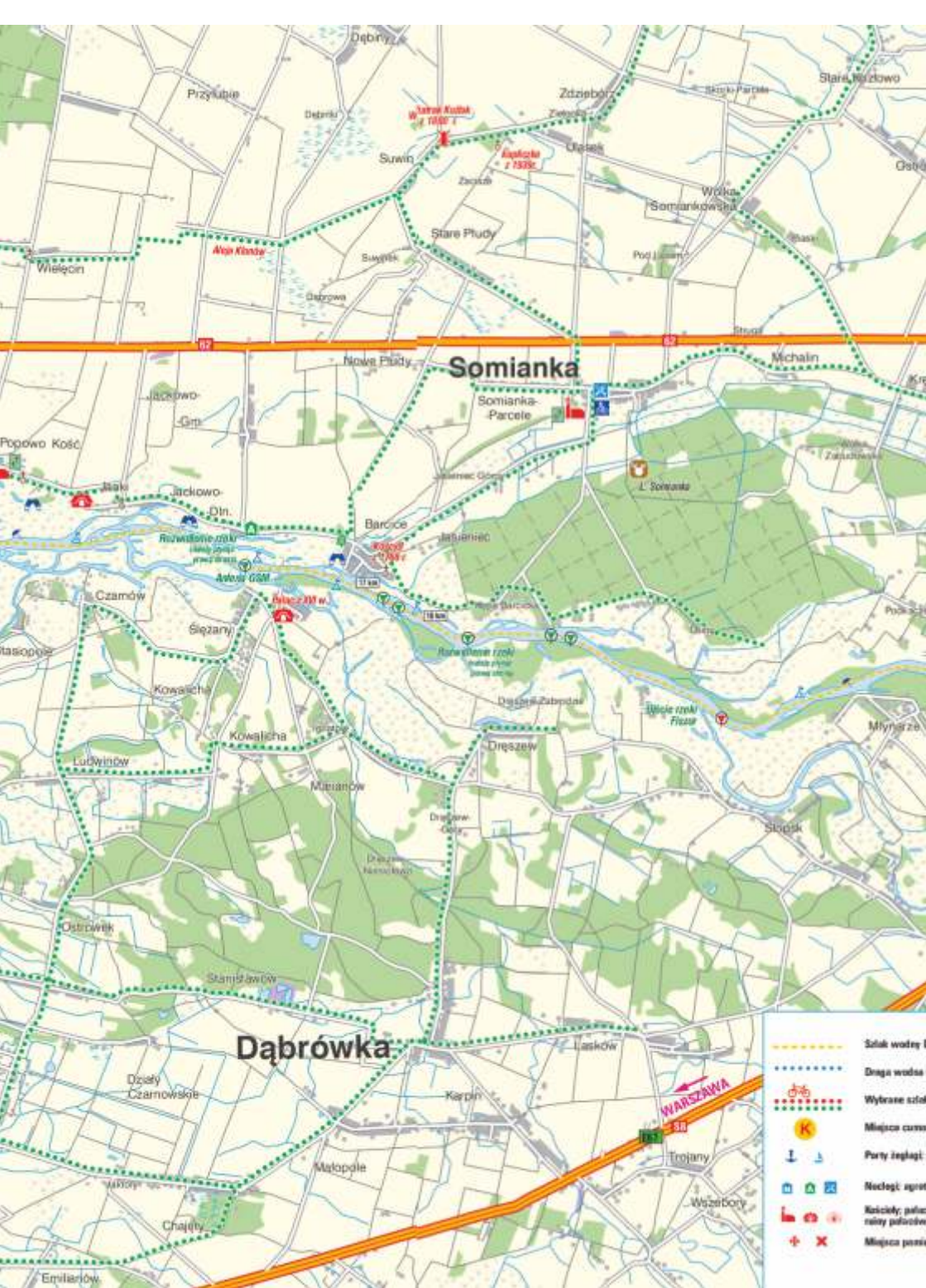
Serock – Popowo – Cupel - (przeprawa) – Serock (szlak pomarańczowy - 20 km).

Wszystkie opisane i umieszczone obok na naszej mapie szlaki rowerowe, zakładają wakacyjne przeprawy na Bugu i Narwi katamaranami ALBATROS. To małe statki motorowe przystosowane do przewozu 12 pasażerów i 8 rowerów oraz pływania na zazwyczaj płytkich wodach Bugu i Narwi. W sezonie żeglugowym na statkach otrzymać można aktualne mapy

szlaków wodnych i przyrodniczych dolnego Bugu i Narwi oraz ulotki zachęcającej do aktywnego wypoczynku nad wodą. Katamarany pełnią bowiem również rolę Mobilnych Punktów Informacji Turystycznej Krainy Jeziora Zegrzyńskiego, gdyż obsługujący je kapitanowie i marynarze posiadają wiedzę i kwalifikacje informatorów turystycznych. Podczas rejsu doradzą co warto w okolicy zwiedzić, gdzie można wypożyczyć kajak lub gdzie można smacznie i tanio zjeść. Dzięki przeprowie katamaranami na Bugu i Narwi powstała rowerowa pętla wokół Jeziora Zegrzyńskiego, łącząca oznaczone w terenie, turystyczne szlaki PTTK. Wakacyjne przeprawy katamaranami na Bugu i Narwi są bezpłatne dzięki dofinansowaniu m.in. ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego, lokalnych gmin oraz darowizn osób prawnych i fizycznych. (więcej na: jeziorozegrzynskie.info)

Somianka

Dąbrówka

WARSZAWA

- Szlak wodny
- Droga wodna
- Wybrane szlaki
- Miejsca camp
- Party flag
- Naciski agrar
- Katedry paleo
- Miejsca pami

Żelazna Baga i Narwi
(szlak żeglarski)

d i ścieżki rowerowe

wesoła kolonizacja

przystanki

artyści: gastronomia

re i dwory; i dworów

ty: fortyfikacja

Muzea; informacja turystyczna

WOPR; baseny

Gródziska; kryjcie i kapliczki

Pomniki przyrody; łańka

Stacje wędkarskie i miejsca dogodne dla wędkarstwa

Ośrodki jeździeckie; karty trekkingu

Wiaty turystyczne; leśniczówki

Kapliczki; zakaz kopania

Policja; straż pożarna; stacja bezprzewodna

Miejsca dogodne do biwakowania; punkty widokowe

Wypożyczalnie sprzętu: turystycznego i wodnego

Boje; tyłek; rozwinięcie szlaków

Przeszkody podwodne; miejsca niebezpieczne; koniec szlaku żeglarskiego

Miejszy; zakaz łowienia

Tabele informacyjne o stanie kilometrów do ujścia rzek

Wakacyjny Rozkład Rejsów katamaranów ALBATROS

u ujścia Bugu do Narwi

soboty, niedziele i święta

www.zeglugamazowiecka.pl, telefony do kapitanów
609 511 517, 609 511 518, 798 795 266 (armator)

Serock - Cupel - Arciechów

9.00	Serock	Cupel	9.15	Cupel	Arciechów
10.00	Serock	Cupel	10.15	Cupel	Arciechów
11.00	Serock	Cupel	11.15	Cupel	Arciechów
12.00	Serock	Cupel	12.15	Cupel	Arciechów
13.00	Serock	Cupel	13.15	Cupel	Arciechów
14.00	Serock	Cupel	14.15	Cupel	Arciechów
15.00	Serock	Cupel	15.15	Cupel	Arciechów
16.00	Serock	Cupel	16.15	Cupel	Arciechów
17.00	Serock	Cupel	17.15	Cupel	Arciechów

Arciechów - Cupel - Serock

9.30	Arciechów	Cupel	9.45	Cupel	Serock
10.30	Arciechów	Cupel	10.45	Cupel	Serock
11.30	Arciechów	Cupel	11.45	Cupel	Serock
12.30	Arciechów	Cupel	12.45	Cupel	Serock
13.30	Arciechów	Cupel	13.45	Cupel	Serock
14.30	Arciechów	Cupel	14.45	Cupel	Serock
15.30	Arciechów	Cupel	15.45	Cupel	Serock
16.30	Arciechów	Cupel	16.45	Cupel	Serock
17.30	Arciechów	Cupel	17.45	Cupel	Serock

Mazowsze.
serce Polski